

MASALALAR

Tekislikda affin koordinatalar sistemasi

1. Affin koordinatalar sistemasiga nisbatan uchlarining $A(3;5)$, $B(-4;6)$ va $C(5;3;5)$ koordinatalari berilgan uchburchakni yasang.
Izoh: Affin koordinatalar sistemasida o'qlar orasidagi burchakni ixtiyoriy tartibda tanlab olishingiz mumkin. ($\alpha = 30^\circ, 60^\circ, 90^\circ$)
2. Tomoni $a=1$ bo'lgan muntazam oltiburchak uchlarining koordinatalarini toping. Koordinatalar o'qi qilib uning shunday ikki qo'shni tomonlarini olingki, koordinatalar boshiga qarama-qarshi yotgan uchining koordinatalari musbat bo'lsin.
3. Uchburchakning uchlari berilgan: $A(3,-7)$, $B(5,2)$, $C(-1,0)$. Har bir tomonning o'rta nuqtasining koordinatalarini toping.
4. Uchburchak tomonlarining o'rtalari $M_1(3,-2)$, $M_2(1,6)$, $M_3(-4,2)$ nuqtalarda bo'lsa, uning uchlarini aniqlang.
5. Uchlari $A(3,1)$, $B(-1,4)$, va $C(1,1)$ nuqtalarda bo'lgan uchburchak medianalarining kesishish nuqtasini toping.
6. l to'g'ri chiziqda $|A_1A_2|=|A_2A_3|=|A_3A_4|=|A_4A_5|=|A_5A_6|$ shartni qanoatlantiruvchi $A_1, A_2, A_3, A_4, A_5, A_6$ nuqtalar olingan. Agar $A_2(2,5)$ va $A_5(-1,7)$ bo'lsa, qolgan nuqtalarning koordinatalarini toping.
7. $\beta = \{0, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemasida $A(2,5,4)$; $B(0,1,0)$; $C(4,1,3)$; $D(6,5,7)$ nuqtalar berilgan. $ABCD$ figura parallelogramm ekanini isbot qiling.
8. $\vec{a} = \{-2, 1, 5\}$; $\vec{b} = \{0, -2, 6\}$ vektorlar berilgan. $\vec{a} + 2\vec{b}$; $3\vec{a} - 4\vec{b}$; $-7\vec{a} + 2\vec{b}$ vektorlarning koordinatalarini toping.
9. $OABC$ tetraedrda $\vec{OA}, \vec{OB}, \vec{OA}, \vec{OB}, \vec{OC}$ larni bazis vektorlar deb olib, ABC yoq medianalari kesishgan nuqtaning koordinatalarini toping.
10. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ affin reperga nisbatan $A(2,1)$ va $B(-\frac{3}{2}, 3)$ berilgan. Koordinatalar boshi $O'(0,1)$ nuqtada bo'lgan shunday $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ affin reporni topingki, unda $A(1,0)$ va $B(0,1)$ bo'lsin.
11. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ affin reperda A, B nuqtalar mos ravishda $(1,1)$ va $(2,2)$ koordinatalarga ega. A va B nuqtalar $(1,1)$ va $(1,-2)$ koordinatalarga ega bo'ladigan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ affin reper mavjudmi?
12. $\vec{e}_1(1,1)$, $\vec{e}_2(-3,1)$, $O'(0,1)$ bo'lsa, $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ va $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2\}$ affin reperlarda bir xil koordinatalarga ega bo'lgan nuqtani toping.
13. Agar koordinatalarni almashtirish formulalari quyidagicha bo'lsa, yangi koordinata vektorlarini va yangi koordinatalar boshining eski reperga nisbatan koordinatalarini toping:

$$a) \begin{cases} x = x' - y' + 3 \\ y = -3y' - 2 \end{cases}$$

$$b) \begin{cases} x' = 3x - y \\ y' = 2x + 1 \end{cases}$$

$$c) \begin{cases} x = y' + 1 \\ y = x' + 2y' + 3 \end{cases}$$

$$d) \begin{cases} x = x' - 3y' + 4 \\ y = 3x' + \sqrt{2}y' - 1 \end{cases}$$

14. Koordinatalarni almashtirish formulasi quyidagicha

$$\begin{cases} x = \frac{1}{2}x' - \frac{\sqrt{3}}{2}y' \\ y = \frac{\sqrt{3}}{2}x' + \frac{1}{2}y' \end{cases}$$

bo'lsa, koordinata o'qlari qanday burchakka burilgan?

15. $\beta = \{O, \vec{i}, \vec{j}\}$ dekart reperga nisbatan $A(\sqrt{8}, -\frac{1}{2})$ va $M(x, y)$ nuqtalar berilgan.

Koordinata o'qlari koordinatalar burchagi bissektoralari bilan almashtirilganda, shu nuqtalarning koordinatalarini toping.

16. $\beta = \{O, \vec{i}, \vec{j}\}$ dekart reperda F figura $xy + 3x - 2y - 6 = 0$ tenglama bilan berilgan.

Koordinatalar boshi $O'(2, -3)$ nuqtaga ko'chirilgandan keyin F figuraning tenglamasi qanday bo'ladi?

17. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemaga nisbatan $\vec{e}'_1(1, 0, 0)$, $\vec{e}'_2(0, 1, 0)$, $\vec{e}'_3(0, 0, 1)$, $O'(1, -3, 5)$ lar berilgan β dan $\beta' = \{O', \vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3\}$ ga o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarni yozing. β da berilgan $M(1, 1, 3)$ nuqtaning β' dagi koordinatalarini toping.

18. M nuqta $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ $M(0, 1, -3)$ ko'rinishda, $\beta' = \{O', \vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3\}$ da esa $M(2, -3, 5)$ ko'rinishda berilgan bo'lsa, koordinatalar boshi ko'chirilgan O' nuqtaning β dagi koordinatalarini toping.

19. Biror $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemaga nisbatan $\vec{e}'_1(1, -3, -1)$; $\vec{e}'_2(0, 5, 1)$; $\vec{e}'_3(0, 0, 3)$ vektorlar berilgan. $\vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3$ lar bazis bo'la olishini ko'rsating va $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ dan $\beta' = \{O', \vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3\}$ ga o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarini yozing va $M(3, 1, -4)$ ning β' dagi koordinatalarini toping.

20. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ da $\vec{e}'_1(1, 0, 2)$; $\vec{e}'_2(1, 0, -2)$; $\vec{e}'_3(1, 1, 1)$ vektorlar berilgan. $\vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3$ sistema bazis ekanligini ko'rsating va $\beta' = \{O', \vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3\}$ dagi o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarini yozib $M(3, 1, -4)$ ning β' dagi $\vec{e}'_1, \vec{e}'_2, \vec{e}'_3$ larning koordinatalarini toping.

21. $OABC$ tetraedr berilgan, $\overrightarrow{OA} = \vec{e}_1$, $\overrightarrow{OB} = \vec{e}_2$, $\overrightarrow{OC} = \vec{e}_3$ deb olib, $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ affin

sistemasidan $O' = A, \vec{e}_1 = \overrightarrow{AO}, \vec{e}_2 = \overrightarrow{AB}, \vec{e}_3 = \overrightarrow{AC}$ bo'lgan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemaga o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarini yozing.

22. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemadan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemaga o'tishdagi ixtiyoriy nuqtaning bu ikki sistemaga nisbatan koordinatalari orasidagi bog'lanish ushbu $x = x' - 2y' + 3z' - 4, y = 5x' - y' - z', z = z' + 1$ formulalar bilan berilgan. O' nuqtaning va $\vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3$ vektorlarning β dagi koordinatalarini toping.

23. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ da $\vec{e}_1(-1, 1, 0); \vec{e}_2(2, -1, 0); \vec{e}_3(0, 0, 5); O'(5, 0, -2)$ lar berilgan. β dan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ ga o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarni yozing va β' da berilgan va $M(1, -3, 4)$ ning β dagi koordinatalarini toping.

24. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ dan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ ga o'tishda $\vec{e}_i, i = 1, 2, 3$ lar β da quyidagicha berilgan bo'lsin: $\vec{e}_1(4, 3, -2); \vec{e}_2(0, 1, 5); \vec{e}_3(-1, 0, 5)$. $A(-1, 0, 27)$ va $B(1, 0, -1)$ nuqtalarning yangi sistemadagi koordinatalarini toping.

25. $\beta = \{O, \vec{i}, \vec{j}, \vec{k}\}$ ni Oy o'q atrofida α burchakka soat strelkasiga teskari yo'nalishda borib, $\beta' = \{O', \vec{i}', \vec{j}', \vec{k}'\}$ sistemaga o'tilgan. Koordinatalarni almashtirish formulalarini yozing, $\alpha = 45^\circ$ bo'lganda $M(0, 1, -\sqrt{2})$ uchun M ning β dagi koordinatalarini toping.

26. To'g'ri burchakli dekart koordinatalar sistemasini shunday almashtiringki, unda $O = O', Oz = Oz'$ bo'lsin va $[Ox'], [Oy']$ nurlar esa $(xOz), (yOz)$ koordinata burchaklarining bissektrisalaridan iborat bo'lib, yangi bazis sistemasining bazis vektorlari birlik vektorlar bo'lsin.

27. $\beta = \{O, \vec{i}, \vec{j}, \vec{k}\}$ ni Oz o'q atrofida soat strelkasiga teskari yo'nalishda α burchakka burishdan $\beta' = \{O', \vec{i}', \vec{j}', \vec{k}'\}$ sistema hosil bo'lgan. β dan β' ga o'tishdagi koordinatalarni almashtirish formulalarini toping.

28. To'g'ri burchakli $ABCD$ trapetsiya berilgan. Asoslari $AD = 4, BC = 2$ va D burchagi 45° ga teng. \overrightarrow{CD} vektorni bir o'q deb, $\overrightarrow{AD}, \overrightarrow{AB}, \overrightarrow{BC}, \overrightarrow{AC}$ vektorlarning shu bir o'qdagi proektsiyalarini toping.

29. $\beta = \{O, \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemadan $\beta' = \{O', \vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3\}$ sistemaga o'tishdagi ikki sistemaga nisbatan koordinatalar o'rasidagi bog'lanish ushbu $x = x' + 3y' - 2z' + 1, y = -2x' + y' + z', z = z' - 1$ formulalar bilan berilgan. O nuqtaning va $\vec{e}_1, \vec{e}_2, \vec{e}_3$ vektorlarning β dagi koordinatalarini toping. β \beta da berilgan $M(2, -1, 3)$ $M(2, -1, 3)$ ning β \beta dagi koordinatalarini toping.

30. Quyidagi uch A, B, C nuqtalarning bir to'g'ri chiziqda yotishini ko'rsating:

a) $A(-3, 2); B(-3, 0); C(-10, -7)$

b) $A(7, -2); B(2, 5); C(-3, -4)$

31. Agar $A(5, -5); B(-1, 0); C(-8, 2); D(-9, 7)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ parallelogramm ekanligini ko'rsating.

32. Agar $A(5, -6); B(-10, 2); C(-5, -5); D(5, -9)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ trapetsiya ekanligini ko'rsating.

33. Quyidagi uch nuqtaning bir to'g'ri chiziqda yotishini ko'rsating:

a) $A(10, -2); B(-10, 7); C(7, -2)$

b) $A(10, 8); B(6, -2); C(-10, 1)$

34. Agar $A(10, -1); B(9, -3); C(1, -10); D(-1, -10)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ parallelogramm ekanligini ko'rsating.

35. Agar $A(10, 5); B(6, -5); C(7, 1); D(-10, 1)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ trapetsiya ekanligini ko'rsating.

36. Quyidagi uch nuqtaning bir to'g'ri chiziqda yotishini ko'rsating:

a) $A(-8, -8); B(-9, 7); C(1, 7)$

b) $A(-3, -7); B(-7, 7); C(2, -6)$

37. Agar $A(-6, -1); B(6, -3); C(5, 3); D(-3, -7)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ parallelogramm ekanligini ko'rsating.

38. Agar $A(10, 2); B(-9, -9); C(-10, 7); D(9, 5)$ nuqtalari berilgan bo'lsa, $ABCD$ trapetsiya ekanligini ko'rsating.

39. Quyidagi uch nuqtaning bir to'g'ri chiziqda yotishini ko'rsating:

a) $A(-6, -8); B(0, -10); C(4, 7)$

b) $A(-9, 4); B(-1, -2); C(-4, -6)$